

ZVLÁŠTNOSTI BOJOVÉ ČINNOSTI LETECTVA BEZ POUŽITÍ JADERNÝCH ZBRANÍ

Podplukovník Otakar Vlach

Jaderné zbraně — zpočátku letecké atomové pumy — daly letectvu nebývalou údernou sílu. Velké skupiny o několika desítkách i stovkách bombardovacích letounů bylo možno nahradit jediným letounem — nosičem atomové pumy. Změnily se názory na bombardovací letectvo všeho druhu a to jak co do jeho celkové potřeby, tak co do způsobů jeho bojového použití. Bombardovací letectvo však nadále zůstalo hlavním prostředkem dopravy jaderných zbraní na cíl.

Zcela nová situace nastává po zavedení raket do výzbroje vojsk. Nejrůznější typy raket jsou schopny plnit řadu úkolů, které plnilo až dosud výhradně letectvo.

Rakety strategického určení s jadernými náložími přebírají úkoly dálkového (strategického) letectva, rakety operačního a taktického dosahu úkoly frontového (taktického) bombardovacího letectva a stíhacího bombardovacího letectva.

Raketová vojska protivzdušné obrany přebírají část úkolů (při obraně vojsk a objektů nad vlastním územím) stíhacího letectva, do té doby nejúčinnějšího prostředku PVO.

Nemůžeme se proto také divit, že v letech 1956—58 vznikly názory na brzký zánik letectva, zvláště stíhacího, bombardovacího i stíhacího bombardovacího. Perspektivně se připisoval větší význam všem

druhům letectva průzkumného především proto, že jde o jediný prostředek, který je schopen získat potřebné údaje o cílech ve prospěch raket a dopravního letectva, jehož úkoly podstatně vzrostly z hlediska potřeby přepravy vojsk a materiálu vzdušnou cestou v podmínkách raketové jaderné války.

Ukázalo se však, že nahradit jednotlivé druhy letectva výhradně raketami by bylo zcela nesprávné. Proto také vývoj všech druhů letectva nepřetržitě a prudce pokračoval, při čemž v nejširším měřítku bylo využito raketové techniky, zvláště ve výzbroji letounů. V celém vývoji letectva byla právě uplatněna a respektována zásada jeho použití v podmínkách raketové jaderné války.

Podmínkám raketové jaderné války jsou přizpůsobovány početní stavy jednotlivých druhů letectva, jeho organizace, výzbroj a speciální vybavení a mění se i zásady bojové činnosti v boji i operacích za použití jaderných zbraní.

Hovoříme-li dnes o možnostech zahájení války nebo jejího vedení v určitých obdobích bez použití jaderných zbraní, pak bude třeba zkonfrontovat, jak těmto podmínkám odpovídá dnešní letectvo, jaké budou zvláštnosti jeho bojové činnosti, popřípadě jaká opatření bude třeba udělat k tomu, aby letectvo bylo schopno splnit všechny požadované úkoly.

Možnosti úderného letectva

Ve válce a v operacích bez použití jaderných zbraní ztrácí vojska vysoce účinný prostředek ničení, tj. jaderné zbraně. Současně s tím se mění i význam raket, zvláště všech druhů raket typu „zem — zem“. Úžasný ničivý efekt a přednost těchto raket při použití jaderných náloží se při tříštivotrhavé náplni mění ve zcela nepatrný účinek rovnající se u jedné rakety asi jedné letecké pumě. Při tom doprava tříštivotrhavé náplně rakety je zcela neekonomická a přesnost zásahu cíle vzhledem k účinku tříštivotrhavé ná-

plně zcela nedostatečná. V přesnosti zásahu, v bojových možnostech i z ekonomického hlediska jsou všechny přednosti na straně letectva. Srovnáme jen možnosti raket s klasickou náplní, které je možno v rámci frontu soustředit v určitém okamžiku na jeden cíl ležící např. v hloubce 150 km.

Proti tomuto cíli může být současně maximálně použito: frontem 3—6, armádami 12—18, celkem 15—24 raket s tříštivotrhavou náplní.

Tento počet raket může nahradit jeden

Tab. 1

Druh letectva	Denní bojové úsilí letectva	
	Maximálně (pouze jeden nebo 2 dny)	Průměrně za 1 den operace
stíhací	3—4	2—3
stíhací bombardovací	3—4	2—2,5
frontové bombardovací	2	1—1,5
dálkové bombardovací	1	0,5
taktické průzkumné	3	2
operační průzkumné	1	0,5

střední nebo těžký bombardovací letoun, schopný stejnou tonáž trhavin dopravit na daný cíl.

Srovnání možností raket a letectva ukazuje, že ve válce bez použití jaderných zbraní bude hlavní údernou silou opět letectvo.

Rozdělení cílů mezi dálkové bombardovací, frontové bombardovací a stíhací bombardovací letectvo se v podstatě proti úkolům druhé světové války co do rozmístění cílů nemění.

Hlavní cíle pro dálkové letectvo budou v hloubce 500 a více km od linie fronty, pro frontové bombardovací letectvo v hloubce asi 200—500 km, pro stíhací bombardovací letectvo v hloubce do 200—300 km. Toto prostorové rozdělení však není a nemůže být šablonou především proto, že se mohou vyskytnout vážné a důležité cíle, proti nimž bude nutné zasáhnout např. dálkovým bombardovacím letectvem před jeho předpokládanou hranicí činnosti.

Snížené počty úderného letectva ovlivnily celkovou pumovou zátěž, která je podstatně nižší než za druhé světové války. Proto také rozsah úkolů bombardovacího letectva bude omezen.

Mimo to i přechod z taktiky velkých skupin bombardovacího letectva na bojovou činnost jednotlivě a v malých skupinách nedovolují soustředit v krátkém čase takové množství ničivých prostředků na jeden cíl, jak tomu bylo dříve.

Letectvo není v žádném případě schopno nahradit jaderné zbraně použité v masovém měřítku.

Rovněž nahradit počty letounů a tedy i celkovou denní účinnost letectva vyšším bojovým úsilím není prakticky možné. **Denní bojové úsilí** všech druhů letectva bude v zásadě stejné ať jde o bojovou činnost letectva v podmínkách s použitím jaderných zbraní nebo bez nich. V obou případech je možné maximální denní úsilí dáno bojovou schopností osádek skuteč-

Tab. 2

Druh letectva	Bojové úsilí na letoun v průběhu frontové operace	
	S použitím jaderných zbraní	Bez použití jaderných zbraní
stíhací	25—30	45—50
stíhací bombardovací	20—25	55—45
frontové bombardovací	15	20—25
taktické průzkumné	20—25	35—45

nit určitý počet bojových vzletů, technickými možnostmi přípravy bojové techniky (zvláště letounů k dalším vzletům), a možnostmi zásobování letectva hlavními druhy materiálních prostředků (zvláště pohonnými hmotami a leteckou municí).

Reálně můžeme počítat u jednotlivých druhů letectva s tímto denním bojovým úsilím (viz tab. 1).

Vyšší bojové úsilí bude v operaci bez použití jaderných zbraní. Bude-li například frontová operace s použitím jaderných zbraní trvat 10 dnů a bez jaderných zbraní 20 dnů, pak celkové bojové úsilí letectva by mělo být zhruba dvojnásobné jak ukazuje tabulka 2.

Vážnou skutečností, která v operacích

bez jaderných zbraní hovoří ve prospěch letectva **jsou vlastní ztráty**.

Zatím co při použití jaderných zbraní dochází k vysokým ztrátám letectva na zemi, v podmínkách bez použití jaderných zbraní budou tyto ztráty na zemi podstatně menší, možno říci minimální.

Úderná síla letectva v operacích bez použití jaderných zbraní bude se postupně snižovat v důsledku ztrát zvláště ve vzduchu. Přesto bude daleko vyšší než při použití jaderných zbraní, kde může dojít k vysokým ztrátám hned v prvních hodinách války.

Tento markantní rozdíl u LA (v možném složení dvě sld, tři sbold, jedna bold, dva pzlp) ve frontové operaci ukazuje tabulka 3.

Tab. 3

Druh letectva	Ztráty v průběhu frontové operace					
	S použitím jaderných zbraní			Bez použití jaderných zbraní		
	letounů na začátku operace	ztráty	letounů na konci operace	letounů na začátku operace	ztráty	letounů na konci operace
stíhací	220	do 250	70	220	do 80	140
stíhací bombardovací	330	do 200	130	330	do 130	200
bombardovací	90	do 60	30	90	do 30	60
průzkumné	80	do 50	30	80	do 30	50
celkem	720	460	260	720	270	450

Úkoly letectva

Při operacích s použitím jaderných zbraní je letectvo prakticky od čáry dosahu vlastního dělostřelectva hlavním palébným prostředkem k ničení cílů. Nemůže však ani zdaleka nahradit jaderné prostředky a tedy není ani schopno splnit všechny úkoly, které za použití jaderných zbraní plní raketová vojska.

Proto je nutné používat letectva velmi hospodárně, soustředit jeho úsilí na splnění rozhodujících úkolů a proti rozhodujícím cílům.

Prvořadý úkol letectva v operacích bez použití jaderných zbraní je zničit jaderné prostředky nepřítele, zabránit mu

použít je při přechodu na válku s jadernými zbraněmi. Podaří-li se letectvu dosáhnout tohoto cíle, pak v zásadě svůj úkol splnilo.

Docenit význam tohoto úkolu však vyžaduje soustředit na něj maximum sil.

Úkol zničit jaderné a raketové jaderné prostředky nepřítele ještě před jejich použitím je úkol složitý a vyžádá si značné úsilí jak vzdušného průzkumu, tak při jejich ničení.

K stoprocentnímu zničení všech těchto cílů v pásmu fronty bylo by třeba tento počet vzletů jednotlivých druhů letectva (viz tab. 4).

Tab. 4

Cíl	V pásmu frontu celkem	Potřeba letounových vzletů stíhacího bombardovacího nebo bombardovacího letectva ke zničení
Oddíl taktických ZHN	24	600—800
Oddíl operačně taktických ZHN (CO, SE, RE)	4	120—150
Letka bezpilotních prostředků (TM 76, TM-61)	2	60—100
Oddíl operačních raket (PE, RE)	2	60—100
Letiště obsazená nosiči AP	6—10 křídel na 15—25 letištích	500—600
Sklady jaderných zbraní	5	160—200
Celkem		1300—1950

Počet potřebných vzletů 1300—1950 letounů stíhacího bombardovacího letectva a bombardovacího letectva představuje 40—60 plukovních vzletů, tj. polovinu celkového bojového úsilí stíhacího bombardovacího a bombardovacího letectva na celou operaci.

Uvážíme-li, že většina těchto prostředků bude pečlivě maskována a že nebude zpravidla použita do období přechodu na válku s jadernými zbraněmi, pak v plném rozsahu vynikne složitost tohoto úkolu a tím i vysoké úsilí letectva pro boj s jadernými zbraněmi nepřítele.

Druhý úkol letectva v podmínkách bez použití jaderných zbraní je intenzivní boj o nadvládu ve vzduchu a to z těchto nejzávažnějších důvodů:

— při použití jaderných zbraní předpokládáme, že většina obsazených letišť jako stálých cílů budou ničit raketové jaderné prostředky; v podmínkách bez použití jaderných zbraní nezbyvá pro boj s letectvem žádný prostředek než vlastní letectvo;

— letectvo nepřítele je jediný prostředek, který je schopen napadat a ničit naše letectvo na letištích a další důležité cíle, zejména pak raketová vojska;

— letectvo je jediný bojový prostředek schopný s využitím vysokých rychlostí pronikat do velkých hloubek a provádět průzkum v zájmových prostorech a předat rychle jeho výsledky; to je zvláště

důležité v takových fázích války, (operace), kdy se bude rozhodovat o přechodu na válku jadernou. Proto je nutné ničit kromě letounů nosičů prvořadě průzkumné letectvo nepřítele.

Boj o nadvládu ve vzduchu je velmi složitý a rozsáhlý úkol a v podmínkách bez použití jaderných zbraní (např. za druhé světové války) si vyžadoval zvláštní samostatné vzdušné operace. Taková forma boje s letectvem nepřítele bude pravděpodobně nutná i v současných podmínkách bez použití jaderných zbraní, budeme-li chtít dosáhnout v tomto směru rozhodných výsledků. Boj s letectvem nepřítele bude vyžadovat centralizované řízení a koordinovanou činnost dálkového letectva a několika leteckých armád frontového letectva. Nejúčinnější bude ničit nepřátelské letectvo na zemi, tj. na letištích i když soudobé protiletadlové řízené střely umožňují ničit jej ve vzduchu.

Třetím úkolem letectva, má-li být zabezpečena volnost jeho činnosti, je nepřetržitě ničit PVO. Rozsah tohoto úkolu se zvětšuje zejména proto, že nemůžeme počítat s jinými účinnými prostředky, které by pomohly letectvu tento úkol plnit. To znamená používat opět jen letectvo tam, kde jsme předpokládali ničit PVO nepřítele raketovými jadernými prostředky. V některých případech bude to hlavní úkol, protože jen likvidací systému PVO (zvláště PLRS) nebo jeho narušením

budou vytvořeny podmínky pro úspěšnou bojovou činnost.

I další úkoly, zvláště letecká podpora vojsk a ničení záloh budou vyžadovat zvětšené úsilí. Splnit tento požadavek by však znamenalo omezit nebo snížit bojové úsilí letectva při ničení ZHN, boji s letectvem a PVO nepřítele, což by nebylo správné. Proto úkoly pro podporu vojsk a ničení záloh určujeme jen v klíčových obdobích operace nebo v případech, kdy pozemní vojska nebyla schopna splnit rozhodující cíle bez pomoci letectva.

Např. k ničení záloh nepřítele v hodnotě divize nebo několika divizí soustředíme úsilí letectva v takovém rozsahu, abychom znemožnili její zasažení. Při použití klasických prostředků bude to vyžadovat značné úsilí. Ke zničení mechanizované divize na přesunu počítáme s bojovým úsilím asi 10–15 plukovních vzletů stíhacího bombardovacího letectva (podle typů použitých letounů).

Stojí za uvážení, zda vševojskovým armádám vydělovat šablonovitě denně část bojového úsilí stíhacího bombardovacího letectva, nebo zda by bylo účelnější vydělit jim toto úsilí jen na určitý den nebo určitou fázi operace, ovšem pak takové úsilí, kterými by mohly dané úkoly splnit. Dva nebo tři plukovní nebo dokonce jeden plukovní vzlet stíhacího bombardovacího letectva nevyřeší podporu vojsk armády. Oč lépe by mohl např. velitel vševojskové armády odrazet protiúder nepřítele (nebude-li úkol řešit front), kdyby dostal přiděleno přiměřené bojové úsilí letectva, např. 6 nebo i více plukovních vzletů. Je to můj osobní názor a věci by prospělo vyjádřit se k němu, popřípadě i tuto variantu procvičit.

V podmínkách bez použití jaderných zbraní ustupuje poněkud do pozadí ochrana vojsk stíhacím letectvem. Hlavní důvod tohoto chybného názoru spočívá v tom, že zatím co při použití jaderných zbraní nesmí být propuštěn ani jediný letoun, protože může jít o nosiče, v podmínkách bez použití jaderných zbraní jednotlivý letoun nebo i malá skupina nemůže být vážnou úhrozu. Složitost však spočívá v tom, že stále trvá nebezpečí přechodu na použití jaderných zbraní a že tedy právě propuštěná skupina nebo letoun mohou nést jadernou zbraň.

Ochrana vojsk a důležitých objektů zůstává nadále jedním z vážných úkolů stíhacího letectva, i když zde nespocívá

tíha tohoto úkolu výhradně na letectvu, ale také na ostatních prostředcích PVO, především protiletadlových řízených střelách.

Vzdušný průzkum jako další úkol bude uskutečňován stejnou intenzitou jako v podmínkách jaderné války. Rovněž objekty vzdušného průzkumu a cíle se nebudou lišit. Hlavním úsilím průzkumného letectva musí být zjistit všechny příznaky k použití jaderných zbraní. Při vzdušném průzkumu musí být nepřetržitě předávány a upřesňovány cíle pro raketová vojska, aby byla schopna při přechodu na jadernou válku kdykoli provést jaderné úderů na cíle v daném okamžiku rozhodující.

Vzdušné výsadky ani v podmínkách války bez jaderných zbraní neztrácejí na významu. Předpokládáme stejný rozsah jejich použití s tím rozdílem, že prostory vysazení budou v úměrně menších hloubkách. Větší úsilí letectva si však vyžádá zabezpečení výsadků a podpora jejich boje. Rovněž v tomto případě půjde o nahrazení jaderných úderů — at před nebo po vysazení — úderů a činností letectva. V období, nebo den, kdy bude vysazen operační výsadek nutno počítat maximální úsilí všech druhů letectva v jeho prospěch a teprve zbytek pro další úkoly.

Menší požadavky a nároky mohou být na vzdušnou přepravu zejména materiálních prostředků, což vyplývá z toho, že

- tempo operace bude nižší (asi poloviční) a budou tedy lepší podmínky pro přísun materiálu po zemi;

- komunikační síť nebude tak rozrušena jako při použití jaderných zbraní;

- bude možno počítat i s přesuny po železnici, zatím co v podmínkách jaderné války možnosti železničních přeprav jsou minimální.

To ovšem neznamená, že bychom nevyužili plnou kapacitu vzdušné přepravy.

V podmínkách bez použití jaderných zbraní je nutné z úkolů letectva, zvláště frontového, vyloučit veškerou činnost, která nemá s operací bezprostřední souvislost. Letectvo nebude ničit průmyslové objekty a tylové objekty, velké komunikační uzly, sklady atd. proto, že s klasickou výzbrojí by sotva dosáhlo požadované výsledky a konečný efekt by zpravidla nebyl rozhodující pro danou operaci.

V závěru této statě uvádím možnou variantu rozdělení bojového úsilí letectva podle typických úkolů v podmínkách bez použití jaderných zbraní (viz tab 5).

Tab. 5

Poř. čís.	Ú k o l	Bojové úsilí v plukovních vzletech														
		D 1					D 2					Do splnění BÚF (D3—D9)				
		SL	SBoL	BoL	PzL	DvL	SL	SBoL	Bd	PzL	DvL	SL	SBoL	BoL	PzL	DvL
1.	Pohotovost k hrom. úderu s jadernými zbraněmi	2	2	1			2	2	1			2	2	1		
2.	Ochrana vojsk	11					10					60				
3.	Ničení ZHN, letectva a jeho prostředků velení a navedení	2	10	4			3	8	3			3	30	6		
4.	Podpora vojsk		5					6					5			
													10			
													16			
5.	Ničení záloh											5	15	13		
6.	Operační výsadky											5	4			5
7.	Taktické výsadky	3				2						5	3			5
8.	Vzdušný průzkum				4					4					20	
9.	Vzdušná přeprava a zásobování					2					4					20
10.	Záloha	2	3	1	2	2	2	2	1	2	2	10	5	5	5	5
C e l k e m		20	20	6	6	6	18	18	5	6	6	90	90	25	25	25

Způsoby bojové činnosti letectva

Hlavní způsoby bojové činnosti letectva se v podstatě nemění, i když by to některé skutečnosti vyžadovaly. V podmínkách bez použití jaderných zbraní bude nutné organizovat častěji hromadnou bojovou činnost letectva ke splnění některých důležitých úkolů (např. hromadná činnost proti letištím, zbraním hromadného ničení, nebo pozemním vojskům). Ve zvláště důležitých fázích bojové činnosti a při dostatku podkladů o cílech mohou být uskutečněny za účasti několika leteckých armád i **samostatné**

vzdušné operace. Jejich výhodou je, že řeší v krátkém čase důležitý operační úkol a že z hlediska organizace využijeme centralizovaně všech opatření bojového a operačního zabezpečení. Je výhodné využít období hromadných úderů, která vytvářejí nepříteli složitou situaci i k dalším akcím (vysazení diverzních skupin, výsadků atd.). Za bojové činnosti bez jaderných zbraní musí být letectvo schopno přejít k bojové činnosti s jadernými zbraněmi.

Poněvadž tento přechod může nastat

kdykoli, je nutné, aby u letectva byl trvale v pohotovosti stanovený počet atomových pum a dostatečné síly pro hromadný úder. Nemůže to však být více než $\frac{1}{3}$ sil letecké armády, mají-li být splněny nepřetržitě všechny náročné bojové úkoly. Hromadný úder s použitím jaderných zbraní v průběhu války se bude lišit od hromadného úderu s použitím jaderných zbraní při jejím zahájení tím, že v hromadném úderu při zahájení války bude nutné ničit cíle nepřítele bez dostatečných podkladů a získávat údaje o nových cílech. Při hromadném úderu v průběhu války bude situace jednodušší v tom, že pro každou jadernou nálož (raketu, atomovou pumu) bude stále přidělen cíl. Tyto cíle budou nepřetržitě sledovány a upřesňovány.

Kromě toho řada cílů bude již zničena

klasickými prostředky. Proto v hromadném úderu při přechodu na použití jaderných zbraní půjde u letectva především o atomové úderu a jejich zabezpečení.

Nosiče atomových pum s podvěšenými atomovými pumami musí být rozmístěny rozptýleně tak, aby na jednom letišti nebylo více než 1 maximálně 2 letouny.

Při ničení cílů klasickými bojovými prostředky do doby použití jaderných zbraní bude hlavním způsobem bojové činnosti úder malými skupinami. Větší cíle budeme ničit soustředěným úsilím většího počtu malých skupin při současné nebo postupné činnosti.

V podmínkách použití jaderných zbraní vzrůstá význam samostatného vyhledávání a ničení cílů, zvláště ZHN nepřítele. Při každém takovém úkolu musí být každé skupině stanoven záložní cíl.

Letištní manévry

Operace bez použití jaderných zbraní je pro letištní manévry celkem výhodná pro méně časté přemísťování v důsledku nižšího tempa operace a také pro menší nároky na počet letišť. Zatím co v útočné operaci bude nutné přemísťovat každý letecký pluk jednou denně nebo dvakrát za 3 dny, v útočné operaci bez použití jaderných zbraní se budou letecké pluky přemísťovat jednou za dva až tři dny. To

vytváří lepší podmínky pro obnovu, úpravu nebo výstavbu letišť.

Další výhodou je, že až do použití jaderných zbraní můžeme počítat se všemi letišti na vlastním území včetně těch, na která budou provedeny nepřátelské úderu. I značně poškozené letiště klasickými prostředky bude možné v krátkém čase uvést znovu do provozu, zatímco jaderné úderu zničí letiště úplně.

Zvláštnosti organizace bojové činnosti

Zvláštnost organizace bojové činnosti bude v přípravě všech plánů a opatření k bojové činnosti ve dvou variantách, tj. ve variantě s použitím a variantě bez použití jaderných zbraní. To kladě daleko vyšší nároky na práci velitelů a štábů všech stupňů. Z tohoto hlediska bude nutné volit i metodiku práce ve všech leteckých štábech.

Hlavní zásadou je souběžná organizace bojové činnosti na všech stupních, která předpokládá okamžitou a trvalou informovanost velitelů.

Je velmi důležité uplatnit jednoduchost obou variant a sladit plánované bojové úkoly jednotlivých druhů letectva tak, aby obě varianty se co nejméně lišily. Tuto zásadu bude možné dodržet u těch druhů letectva, jejichž bojová čin-

nost se neliší při použití a bez použití jaderných zbraní. Takto bude možno plánovat např. bojovou činnost stíhacího letectva k plnění úkolů ochrany nebo jiné úkoly u dalších druhů letectva, např. úkoly dopravní a zásobovací apod.

V tech. zpracování rozhodnutí velitelů, plánovacích dokumentů a vydávaných rozkazů a nařízení půjde o to, jak nejstručněji vyjádřit obě varianty zásadně v jednom dokumentu. Řešení je několik. Osvědčilo se např. zakreslit nebo popsat jednu variantu jinou barvou, údaje dávat do závorek, popřípadě odlišné údaje variant zpracovat na příložené oleátu atd. Zpracované dokumenty musí být naprosto srozumitelné, aby nedošlo k záměně. Z tohoto hlediska je také nutné vydávat podřízeným bojové rozkazy, bojová a odborná nařízení.